

**A megszentelt élet intézményei és
az apostoli élet társaságai
kulturális javainak leltározása:
Néhány gyakorlati iránymutatás**

Körlevél
2006. szeptember 15.

Fordította: Dr. Varga Lajos

Budapest, 2010. OKGyK
Lektorálta: Broczky István, Varga Attila

A mű eredeti címe:

Lettera circolare:
Inventariazione dei beni culturali degli istituti di vita consacrata e
delle società di vita apostolica:
Alcuni orientamenti pratici
Dal Vaticano, 15 settembre 2006

A megszentelt élet és az apostoli élet társaságai
Főtisztelendő nagyobb előljáróihoz,
saját székhelyükön
Prot. N. 14/06/4

Főtisztelendő Atya!
Főtisztelendő Anya!

Miként az jól ismeretes, a megszentelt élet intézményei és az apostoli élet társaságai által őrzött kulturális javak, az egyház immár tetemes történeti-művészeti örökségének kiemelkedő részét alkotják. Magukba foglalják „mindenekelőtt, a festészet, a szobrászat, az építészet, a mozaik és a zene kulturális örökségét, melyeket az egyház missziós küldetésének szolgálatába állítottak. Ezenkívül hozzájuk kapcsolódnak az egyházi könyvtárakban található könyvek és az egyházi közösségek levéltárában őrzött történeti dokumentumok. Végül pedig ide tartoznak az irodalmi, színházi, filmművészeti munkák, melyeket a tömegkommunikáció számára hoztak létre.” (II. János Pál: *Allokúció az Egyházi Kulturális Javak Pápai Bizottsága tagjaihoz az első plenáris gyűlés alkalmával*, 1995. október 12. n. 3. In *Enchiridion dei beni culturali della Chiesa*, Bologna 2002, pp. 561-562.)

Ez a Pápai Bizottság alapításától kezdve állandóan azon fáradozott, hogy az említett intézmények és társaságok felelőseiben éber figyelmet ébresszen saját történeti és művészeti örökségük iránt: ez tükröződik mindenekelőtt „A szerzetes intézmények kulturális javai” című körlevélből, mely 1994. április 10-én kelt (*Enchiridion*, cit., pp. 2210-243). A körlevél és más dokumentumok is kifejezetten ragaszkodnak a **kulturális javak leltárához**, mint első és nélkülözhetetlen tevékenységhez, mely egy törvényes védelmet adó, kifogástalan munka, célja pedig a megóvás olyan tiltott dolgokkal szemben, mint a lopás, az elidegenítés, a kisajátítás, emellett az anyagi megőrzés és az egyházi értelemben vett hasznosítás. Ez a leltározás képezte tárgyát a Pápai Bizottság egyik utolsó dokumentumának, melynek címe *Az egyházi kulturális javak leltározásának és leírásának sürgőssége és szükségessége*, mely 1999. december 8-án kelt (*Enchiridion*, cit., pp. 400-437), és amelyet az egyházmegyék ordináriusainak címeztek, de a szerzetesrendek számára is érvényes.

A megszentelt élet és az apostoli élet társaságai különböző intézményei részéről érkező együttműködés és kedvező válasz ellenére – melyek közül néhányan kifejezetten erre vonatkozó belső előírásokat hoztak –, sokan közülük még nem tudtak ilyen munkát a kezükbe venni szakképzett munkaerő és erre a célra rendelt pénzforrások hiánya miatt.

A veszély, amit egy ilyen helyzet jelent, könnyen elképzelhető, ha végiggondoljuk többek között azt, hogy a szerzetesházak egyre gyakoribb bezárása egyre inkább élővé teszi nemcsak az egyházi rendeltetésű művészi munkák és liturgikus berendezések, de még teljes könyvtárak, sőt levéltárak problémáját is. Sok esetben ez okozza a javak régiségpiacon való helyrehozhatatlan szétszóródását, az egyházi kulturális örökség nagy kárára és akár a kánoni, akár a civil jogi előírások ellenére.

Ezért feltétlenül szükséges a nagyobb előljárók felelős belátása, akik idejében gondoskodni tudnak a saját birtokukban lévő levéltári-, könyvtári- és műtárgyállomány leltáráról, akár a központi helyen, akár perifériális helyeken található, különös figyelemmel a már felosztott házakból származó kulturális javakra. Az ilyen leltár fontossága kitűnik az Egyházi

Törvénykönyv 1283. kánon 2. pontjából és a Keleti Egyház Törvénykönyvének 1025. kánonjából is.

A megszentelt élet azon intézményeinek, melyeknek generális háza Olaszországban van, be kell tartani az Olasz Püspöki Konferencia (CEI) útmutatásait. Azért, hogy a szükséges kapcsolatok létrejöhessenek, a Pápai Bizottság jelen levelét megelőzte egy tanácskozás az Olasz Püspöki Konferenciával (a CEI-vel), mely évekkkel ezelőtt elindította az Egyház történeti és művészeti értékű ingó javainak leltározási munkaprogramját az Katalógizálási és Dokumentációs Központi Intézménnyel (Istituto Centrale per il Catalogo e la Documentazione - ICCD) együttműködve.

Ilyen vonatkozásban a kulturális javak védelmével kapcsolatban a nagyobb szerzetes előjárók érintettségét „Az egyházi történeti művészeti örökség megvédése és megőrzése Olaszországban” című, 1974-ben kelt dokumentumnak a szakrális művészet védelmére vonatkozó szabályai írják elő (v.ö. 6. pont) (*Enchiridion della Conferenza Episcopale Italiana*, II. Bologna 1985, pp. 448-460.). Itt említhetjük azt a megállapodást, mely „A Kulturális Javak és Tevékenység Minisztériuma” (Ministero per i beni e le attività culturali) és a CEI elnöke között 2000. április 18-án nyert megerősítést a történeti értékű egyházi levéltárak és az egyházi intézmények könyvtárait illetően, mely magába foglalja a megszentelt élet és az apostoli élet társaságainak intézményeit (*Enchiridion CEI*, id., pp. 1419-1441).

Ezért ilyen rendelkezések alapján a CEI biztosítja, hogy azok az informatikai eszközök, melyeket ennek az Általános Titkárságnak hivatalai és szolgálatai fejlesztettek az Egyház kulturális javainak leltározásához és katalógizálásához, ingyenesen is rendelkezésére állnak az említett intézményeknek és társaságoknak, melyek kéri azokat.

Így az Egyház Kulturális Javainak Nemzeti Hivatala a történeti-művészeti, valamint levéltári javak leltározásához alkalmas *softver*-rel együtt, a lehető legnagyobb mértékben biztosítja ezen intézmények és társaságok számára a személyi képzést, a műszaki segítségnyújtást és az *Egyházi Kulturális Javak Fórumának* elérésével a folyamatos frissítés lehetőségét. Továbbá az egyházi könyvtárak számára kialakított program már megtekinthető az Egyház Kulturális Javainak Nemzeti Hivatala honlapján.

Továbbá a gazdasági támogatás vonatkozásában figyelembe véve az említett rendelkezés 1. szakasz 3. bekezdés c. pontját, az *Olasz Püspöki Konferenciának az Egyház Kulturális Javaiért az anyagi hozzájárulást illető jogosítványról* szóló rendelkezései és a vonatkozó végrehajtási utasítás 1. szakaszának 2. bekezdése („Notiziario della Conferenza Episcopale Italiana” 9/2003, pp. 279-295) értelmében a megszentelt élet és az apostoli élet társaságainak polgári jogban elismert intézményei kérhetnek hozzájárulást a generális- és provinciáliszékházak levéltárainak megőrzésére és az ezzel kapcsolatos szaktanácsadásra, továbbá arra, hogy a különleges jelentőséggel rendelkező könyvtárakat a nyilvánosság számára megnyissák. A kéréseket a nagyobb előjáróknak kell benyújtani azon egyházmegye ordináriusán keresztül, akinek a területén a támogatást igénylő szerzetesház székhelye van.

Minden esetben rendelkezésre áll az CEI általános titkársága és kiváltképpen az Egyház Kulturális Javainak Nemzeti Hivatala, hogy az említett intézmények és társaságok kulturális javaival kapcsolatban megtalálják a legmegfelelőbb beavatkozási módszereket, melyek a már meglévő tevékenységekkel is összhangban vannak, egyeztetve a civil szervezetekkel, és más olasz egyházi testületekkel. Erre vonatkozóan részletesebb információk kérhetők a Centro

Servizi Progetti Infromatici dell'Ufficio Nazionale per i Beni Culturali Ecclesiastici della CEI-nél a 848.580.167 zöld számon (Dott.ssa Francesca M. D'Agnelli). A főreferens a hivatal igazgatója, Ft. Don Stefano Russo, Via Aurelia 468, 00165 Roma, e-mail: unbc@chiesacattolica.it

A CEI rendelkezésre bocsátja a saját *szoftver*-ét azoknak az intézményeknek és társaságoknak, amelyek fő székhelye nem Olaszországban van, de Olaszországban rendtartománnyal vagy elismert rendházakkal rendelkeznek. Az az általános alapelv, hogy célszerű elfogadni az annak az országnak a leltározási rendszerét, ahol a generálisház is megtalálható, vagy ahol az intézmény leginkább jelen van. Másrészt szem előtt kell tartani azt a tényt, hogy nem minden országban találhatók megfelelő leltározási rendszerek, különösen informatikai szempontból, így alkalmanként igénybe lehet venni azokat, amelyek megbízhatóbbak és könnyebben integrálhatók.

Végül abban az esetben, ha a saját források elégtelenek vagy a civil részről jövő támogatás lehetetlen, tanácsos kapcsolatba lépni nemzetközi szervezetekkel vagy alapítványokkal.

Megköszönve Önnek saját intézménye iránti elkötelezettségét, a történeti-művészeti örökség védelmét, valamint azt a szándékát, hogy figyelembe veszi jelen levél ajánlásait, biztosítom arról, hogy a Pápai Bizottság elérhető, ha segítséget vagy további pontosítást igényel. Végül megragadom az alkalmat, és maradok tiszteletteljes, vallásos érzésekkel

Atyaságotok iránt!
Anyaságotok iránt!
Az Úrban legalázatosabb

Mauro Piacenza
elnök

Prof. Don Carlo Chenis, SDB
titkár